

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”

*Zrealizowano z udziałem
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Łodzi*

*Agencja Poszanowania Energii sp. z o.o.
ul. Grota Roweckiego 21/203
97-400 Bełchatów*

Sierpień 2011

Spis treści

1.	Podstawa formalno – prawna Prognozy Oddziaływania na Środowisko.	3
2.	Zawartość merytoryczna prognozy.	4
3.	Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy.	6
4.	Analiza zawartości „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” oraz jego powiązania z innymi dokumentami.	7
4.1.	Zawartość i główne cele.	7
4.2.	Powiązania programu z innymi dokumentami strategicznymi.	9
5.	Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jaki te cele i inne problemy zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.	10
6.	Stan gospodarki odpadami na terenie miasta Pabianice.	16
7.	Istniejący stan środowiska oraz problemy jego ochrony z punktu widzenia realizacji Programu z uwzględnieniem skutków braku jego realizacji.	17
7.1.	Różnorodność biologiczna, tereny chronione.	17
7.1.1.	Istniejący stan środowiska.	17
7.2.	Potencjalne zmiany środowiska na skutek realizacji zapisów opracowanego dokumentu.	28
7.3.	Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu. .	30
8.	Analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.	31
9.	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie.	32
10.	Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko w tym na obszar Natura 2000.	33
10.1.	Pozytywne oddziaływanie na środowisko.	34
10.2.	Negatywne oddziaływanie na środowisko.	35
11.	Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją Programu.	35
12.	Rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w Programie.	36
13.	Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko Programu.	37
14.	Oddziaływania transgraniczne związane z realizacją Programu.	37

15.	Metody analizy realizacji skutków Programu.	38
16.	Aktualizacja i modyfikacja Programu.	39
17.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym.	39
18.	Literatura.	42

1. Podstawa formalno – prawna Prognozy Oddziaływania na Środowisko.

Prognoza oddziaływania na środowisko „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” została przygotowana na podstawie obowiązujących przepisów prawa – art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Artykuł ten zobowiązuje organy administracji opracowujące projekty polityk, strategii, planów lub programów do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów.

Związane jest to ze stosowaniem w prawodawstwie polskim postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Nadrzędnym celem Prognozy jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”, jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. Prognoza winna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska.

Zgodnie z zapisami ustawowymi (ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, art. 46) przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: „strategii rozwoju regionalnego (...) polityki, strategii, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji (...) polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000”.

Celem przeprowadzenia niniejszej Prognozy była głównie ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska we wszystkich częściach „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” oraz ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania jego zapisów.

2. Zawartość merytoryczna prognozy.

Zgodnie z przepisami prawa i art. 51 cytowanej wyżej ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko prognoza oddziaływania na środowisko powinna:

1) zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami (w tym z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 ustanowionym Uchwałą Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 r.) zmienionym uchwałą Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowanie do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu w procesie opracowania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem,
- e) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- f) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,

2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.),
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym pod kontem wyrobów i odpadów zawierających azbest, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowania dokumentu,

- e) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu w szczególności dotyczących obszarów chronionych,
- f) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, także na środowisko, a w szczególności na:

- różnorodność biologiczną,
- ludzi,
- zwierzęta,
- rośliny,
- wodę,
- powietrze,
- powierzchnię ziemi,
- krajobraz,
- klimat,
- zasoby naturalne,
- zabytki,
- dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy,

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,

- 4) uwzględniać informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy.

Prognozę oddziaływania na środowisko opracowano zgodnie z zapisami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Odniesiono się również do zapisów zawartych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” oraz innych dokumentów opracowanych na stopniu lokalnym, wojewódzkim i krajowym, które zostały przedstawione w dalszej części Prognozy.

Posłużono się metodą opartą na ocenie realizacji celów poprzez analizę treści dokumentu jakim jest „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” z kryteriami zawartymi w obowiązujących przepisach oraz w odniesieniu do wytycznych Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w piśmie z dnia 9 sierpnia 2011 r. (data wpływu do Urzędu 16.08.2011 r.), znak: WSI.411.16.2011.MP, jak również Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi, określonych pismem z dnia 25 lipca 2011 r. (data wpływu do Urzędu 28.07.2011 r.), znak: PWIS.NSOZNS.9022.1.139.2011.

4. Analiza zawartości „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” oraz jego powiązania z innymi dokumentami.

4.1. Zawartość i główne cele.

„Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” został opracowany przez Agencję Poszanowania Energii sp. z o.o., przy współpracy z Urzędem Miejskim w Pabianicach.

Program utrzymuje cele określone w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” a mianowicie:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na obszarze miasta;
- 3) likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Program zakłada likwidację wyrobów azbestowych z terenu miasta do roku 2032.

Program zawiera:

- wstęp,
- opis przedmiotu, cel i zakres opracowania,
- podstawy prawne opracowania,
- charakterystykę azbestu z omówieniem jego zastosowania i szkodliwości,
- omówienie zasad bezpiecznego postępowania z azbestem z uwzględnieniem charakterystyki wyrobów zawierających azbest, omówienie rodzajów azbestu, obowiązków właścicieli nieruchomości posiadających azbest i obowiązki miasta,
- charakterystykę miasta wraz z omówieniem aktualnego stanu azbestu i wyrobów azbestowych na jego terenie,
- określenie rozmieszczenia wyrobów azbestowych na terenie miasta w m² i w tonach,
- określenie szacunkowych kosztów usuwania azbestu z terenu Miasta Pabianice wraz ze wskazaniem możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację zadań wynikających z realizacji programu,

- informacje na temat możliwości unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest (lista uprawnionych firm),
- wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest,
- harmonogram działań związanych z realizacją Programu,
- zasady prowadzenia monitoringu realizacji Programu.

Program ma na celu eliminację azbestu z terenu miasta. Skierowany jest do wszystkich właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie miasta Pabianice, które pokryte są wyrobami zawierającymi azbest lub na terenie których znajdują się zdemontowane wyroby azbestowe. Przewiduje się duże zainteresowanie projektem. Zakłada się, iż będzie ono wzrastać w kolejnych latach, w miarę prowadzenia edukacji w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją azbestu. Przewidywani uczestnicy to właściciele prywatnych nieruchomości oraz zarządcy Pabianickiej Spółdzielni Mieszkaniowej, zarządcy wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorcy, jednostki ochotniczych straży pożarnych, jednostki publiczne i inne podmioty działające na terenie miasta. Realizatorem programu będzie Urząd Miejski w Pabianicach.

Przy realizacji planów przedstawionych w Programie proces usuwania wyrobów azbestowych powinien zakończyć się zgodnie z narzuconymi wytycznymi do roku 2032.

Opracowanie Programu jest pierwszym istotnym czynnikiem mającym na celu poprawę jakości powietrza i życia na terenie miasta w odniesieniu do problemu azbestu. Usunięcie azbestowych pokryć dachowych poprzez zastąpienie ich nowymi materiałami bezpiecznymi dla zdrowia ludzi wpłynie na ograniczenie zachorowalności wśród obecnych i przyszłych pokoleń oraz zapewni jakość życia na poziomie odpowiadającym obecnemu rozwojowi cywilizacyjnemu.

Demontaż pokryć dachowych, prac termomodernizacyjne (mające na celu eliminację azbestu) należy przeprowadzać w sposób zgodny z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237) w odniesieniu w szczególności do jerzyka (*Apus apus*).

Program zawiera wytyczne służące realizacji celów i wymogów określonych w przepisach prawa – w obecnym stanie prawnym nie ma możliwości odstąpienia od ich realizacji.

4.2. Powiązania programu z innymi dokumentami strategicznymi.

Ramy prawne gospodarki odpadami na terenie Unii Europejskiej określa Dyrektywa Unii Europejskiej 74/422/EEC. Nakłada ona na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia odzysku i usuwania odpadów w sposób niezagrażający życiu ludzkiemu oraz niepowodujący szkód w środowisku, a także obowiązek zapobiegania tworzeniu się lub ograniczaniu ilości odpadów i ich szkodliwości. Stanowi ona podstawowy dokument narzucający ramy prawne gospodarki odpadami na terenie państw Unii Europejskiej.

„Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” uwzględnia cele zawarte w dokumentach strategicznych odnoszących się do gospodarki odpadami niebezpiecznymi, w tym także azbestem.

Problem usuwania azbestu jest uwzględniony w dokumentach strategicznych nie tylko unijnych, ale również krajowych i wojewódzkich. „Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” zawiera wytyczne wynikające z dokumentów, z którymi jest zgodny tj.:

- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do 2016 r.,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami KPGO 2011,
- Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego na lata 2008-2011,
- Prognoza oddziaływania na środowisko projektu PGOWŁ2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015.

5. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jaki te cele i inne problemy zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r. Nr 3, poz. 20 z póź. zm.) Ustawa weszła w życie od 28 września 1997 roku. Zakazuje ona wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998r., a z dniem 28 marca 1999r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia.

Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

Realizacja Programu uwzględnia fakt wprowadzonego zakazu i docelowo ma prowadzić do całkowitego wyeliminowania tych wyrobów.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002r. oraz Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 marca 2010r., zmieniony uchwałą nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 r.

Określa główne kierunki działania w okresie 30-u lat, potrzebne środki na realizację "Programu...", a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz w poszczególnych województwach.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa również nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Ponadto nakłada obowiązek zapobiegania tworzeniu się lub ograniczaniu ilości odpadów i ich szkodliwości.

Podczas opracowywania „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” zostały wzięte pod uwagę założenia powyższych dokumentów. Przyjęto całkowite usunięcie azbestu z terenu gminy do 2032 r., poziomy usuwania dla poszczególnych podokresów, założono wdrożenie prawidłowych praktyk związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem azbestu.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami.

Następstwem przepisów zawartych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 628, z późn. zm.), która wprowadza obowiązek opracowania planów na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym został sporządzony KPGO. Podstawę do formułowania zadań KPGO stanowiła II Polityka Ekologiczna Państwa oraz art. 5 ustawy o odpadach. Przyjęto następujące zasady postępowania z odpadami:

- zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów,
- zapewnienie odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów, których powstania w danych warunkach techniczno - ekonomicznych nie da się uniknąć,
- unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem)
- bezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska składowanie odpadów, których nie da się, z uwagi na warunki techniczno - ekonomiczne poddać procesom odzysku lub unieszkodliwiania.

Celem dalekosiężnym tworzenia Krajowego Planu Gospodarki Odpadami jest dojście do systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, w którym w szczególności realizowana jest zasada postępowania z odpadami zgodnie z hierarchią gospodarki odpadami, czyli zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz ograniczanie ich właściwości niebezpiecznych.

Aby osiągnąć zamierzone cele Planu, niezbędne jest podjęcie niniejszych działań:

- monitoring prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest, szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firmy zajmujące się demontażem;
- modernizacja lub/i budowa składowisk odpadów azbestowych.

Plan zakłada usunięcie do 2018 r. 60% ilości odpadów zawierających azbest. Ponadto należy w najbliższych latach spodziewać się niewielkich ilości odpadów pochodzących z wyrobów zawierających włókna azbestowe stosowanych w instalacjach elektrolitycznych oraz jako elementy wałów w instalacjach ciągnięcia szkła.

Zarówno Plan jak i przedmiotowy Program podkreśla konieczność wprowadzenia mechanizmów wspomagających funkcjonowanie istniejących i nowo tworzonych systemów zbierania odpadów oraz ich odzysku i unieszkodliwiania. Ponadto należy prowadzić ciągłe akcje edukacyjno – informacyjne ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych oraz uświadamiać zagrożenia dla zdrowia jakie wiążą się z oddziaływaniem niewłaściwie zagospodarowanych odpadów niebezpiecznych.

Polityka ekologiczna państwa na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016.

Program jest spójny z podstawowym kierunkiem działań ***Polityki ekologicznej państwa*** - zapobieganie powstawaniu odpadów poprzez redukcję ilości powstających odpadów „u źródła”, odzyskiwanie surowców, ponowne wykorzystanie odpadów oraz bezpieczne dla środowiska końcowe unieszkodliwianie odpadów niewykorzystanych. Zakłada poprawę systemu zbierania i unieszkodliwiania azbestu tak, aby ograniczyć ilość odpadów trafiających na składowiska komunalne w postaci wyrobów azbestowych. Program uwzględnia również cel jakim jest „dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego”.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013.

Zgodnie z II osią priorytetową “Ochrona Środowiska”, która jako cel szczegółowy zakłada poprawę stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego, wyznaczono cel operacyjny w zakresie racjonalizacji gospodarki odpadami komunalnymi i odpadami z sektora gospodarczego. W ramach tej osi realizowany będzie m.in. kompleksowy regionalny system gospodarki odpadami komunalnymi i niebezpiecznymi – głównie odpady azbestowe.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 jest realizacją zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Celem tego dokumentu jest zintegrowanie gospodarki odpadami w województwie łódzkim, w sposób zapewniający szeroko pojmowaną ochronę środowiska oraz uwzględniający obecne i przyszłe uwarunkowania ekonomiczne.

W Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami w wyniku przeprowadzonej analizy aktualnego stanu w zakresie gospodarki odpadami oraz przewidywanych w najbliższych latach zmian, wyznaczono strategiczne działania wraz z harmonogramem ich realizacji, których wykonanie przyczyni się do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami.

Według danych zamieszczonych w *Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego 2011* na terenie województwa znajdują się dwa składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest. Planowana jest również budowa kwatery na odpady azbestowe w ramach ZZO Krzyżanówek (pow. kutnowski) oraz dalsza rozbudowa składowiska w Jadwinówce (pow. radomszczański) oraz budowa składowiska odpadów azbestowych w miejscowości Piaski Bankowe (gm. Bielawy, powiat łowicki), Zapady (gm. Godzianów, powiat skierniewicki). Planowane inwestycje powinny zapewnić możliwość składowania wszystkich wytworzonych na terenie województwa łódzkiego odpadów zawierających azbest.

Na podstawie danych z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego na koniec 2006 roku na terenie województwa wykazano ponad 2,0 mln Mg oraz około 800 km wyrobów zawierających azbest, w tym:

- ponad 30 mln m² (30 046 266,70 m²), 23,85 Mg oraz 2518 szt., czyli około 1,9 mln Mg płyt azbestowo – cementowych falistych,
- ponad 1,8 mln m² (1 828 779,40 m²) oraz 2801,8 Mg, czyli około 150 tys. Mg płyt azbestowo – cementowych płaskich,

- 808,32 km oraz 2 801,9 Mg rur i złącz azbestowych,
- 42,60 Mg - wyrobów pozostałych (papier, tektura, taśmy, sznury).

Demontażem wyrobów zawierających azbest mogą zajmować się tylko uprawnione do tego typu prac firmy budowlane posiadające stosowne decyzje administracyjne. Usunięte wyroby azbestowe stanowią odpad, który powinien być zdeponowany na składowisku odpadów niebezpiecznych.

Aktualnie na terenie województwa łódzkiego funkcjonują 2 składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest, są to:

- składowisko odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce, gmina Radomsko, powiat radomszczański;
- kwatera odpadów niebezpiecznych na składowisku odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne „Bagno - Lubień” w gminie Kleszczów, powiat bełchatowski (składowisko zakładowe).

Przeprowadzona analiza w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest wskazuje na następujące problemy:

- brak zachęt ekonomicznych dla właścicieli wyrobów zawierających azbest do ich demontażu oraz zbyt duże koszty jego demontażu;
- zbyt małą ilość składowisk przyjmujących wyroby azbestowe.

Według danych zawartych w Planie, do roku 2015 należy unieszkodliwić na składowiskach odpadów niebezpiecznych około 100 tys. Mg wyrobów zawierających azbest. Przyjmuje się, że w najbliższych latach będą unieszkodliwione następujące ilości:

- lata 2007 - 2008 - 30 tys. Mg;
- lata 2009 - 2011 - 30 tys. Mg;
- lata 2012 - 2015 - 40 tys. Mg.

W związku z tym należy zapewnić możliwości finansowe i techniczne związane z unieszkodliwieniem takiej ilości tego odpadu. Na koniec 2006 roku działało jedno składowisko oraz jedna kwatera odpadów niebezpiecznych przyjmujące azbest. Pojemność niewypełniona składowiska odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce wynosiła 22 746 Mg, zaś kwatery odpadów niebezpiecznych na składowisku Bagno – Lubień wynosiła 65 700 m³.

Plan jasno koreluje z celem określonym w POKzA tj. sukcesywne usuwanie azbestu ze środowiska do roku 2032. Określa również działania mające służyć temu celowi a mianowicie:

- przygotowanie wojewódzkiego, powiatowych i gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- przeprowadzenie szerokiej kampanii informacyjnej o odpadach zawierających azbest i sposobach postępowania z nimi w celu ograniczenia ich szkodliwego oddziaływania na środowisko.

Wszystkie wymienione zapisy zostały uwzględnione i mają swe odzwierciedlenie w „Programie usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”.

„Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” jest powiązany w zasadniczych punktach z w/w dokumentami strategicznymi krajowymi i wojewódzkimi odnoszącymi się do systemów gospodarki odpadami, ponieważ jego głównym celem jest bezpieczne usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obszaru miasta Pabianice do końca 2032 roku. Mają one spójne cele i kierunki działań odnoszące się do gospodarki odpadami azbestowymi.

„Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” nie uwzględnia możliwości unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest poprzez ich przetwarzanie w przenośnych urządzeniach. Należy nadmienić, iż metoda ta została dopuszczona do stosowania poprzez zapisy w POKzA. Jeżeli pojawi się taka możliwość na terenie miasta i przemawiać będą za tym aspekty finansowe należy rozważyć możliwość powszechnego stosowania tej metody.

Nadrzędnym celem niniejszych dokumentów jest ochrona zdrowia ludzkiego oraz stanu środowiska, co podtrzymane i podkreślane jest w „Programie usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”

W opracowanym programie przedstawiono również możliwości pozyskiwania funduszy na cele związane z usuwaniem azbestu. Zaproponowano sposoby finansowania usuwania azbestu. Zapewne wprowadzenie jednej z wielu możliwych form dofinansowania działań związanych z usuwaniem azbestu przyczyni się do wzrostu tempa jego usuwania z terenu miasta.

Podniesie również świadomość właścicieli nieruchomości i poczucie, że nie są sami w walce z zagrożeniem dla środowiska jakie stanowią wyroby zawierające azbest.

6. Stan gospodarki odpadami na terenie miasta Pabianice.

W 2007 roku w gminach powiatu pabianickiego procent mieszkańców objętych zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych wynosił około 90%.

Podstawą funkcjonowania systemu odbioru odpadów komunalnych w powiecie pabianickim są indywidualne umowy na odbiór odpadów komunalnych zawierane pomiędzy firmami wywozowymi a właścicielami nieruchomości. Informacje na temat aktualnej liczby umów zawartych pomiędzy firmami a indywidualnymi właścicielami nieruchomości i podmiotami gospodarczymi znajdują się w urzędach gmin.

Obecnie na terenie powiatu pabianickiego nie ma funkcjonującej instalacji unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Nie ma także czynnego składowiska, na którym składowane byłyby odpady komunalne.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych w powiecie pabianickim jest ich składowanie na składowiskach odpadów, znajdujących się poza terenem powiatu pabianickiego – Wola Kruszyńska (gm. Bełchatów), Dylów (gm. Pajęczno), Julków (gm. Skierniewice), Kąsie (gm. Kamieńsk), Wola Krzysztoporska, Sobuczyna (gm. Poczesna), Pęczniewo, Franki (gm. Krośniewice), Ruszczyk (gm. Zakroczym), Goranin (gm. Ślesin). Odpady pochodzące z selektywnej zbiórki poddawane są procesom odzysku (na podstawie danych z Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Pabianickiego).

Zgodnie z WPGO dla woj. łódzkiego planuje się wybudowanie w rejonie miasta Łodzi dużej instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych (spalarni) o wydajności ok. 200 000 - 250 000 Mg/rok obsługującej, oprócz Łodzi, również sąsiednie miasta - Pabianice, Zgierz, Ozorków, Aleksandrów, Łask, Konstantynów, Brzeziny, Tuszyń i Stryków, a więc aglomerację liczącą nieco ponad 1 mln mieszkańców. Strefa ta (nazwana w WPGO strefą centralną łódzką - S) obejmuje cały powiat łódzki wschodni bez gminy Kozłowski.

W opracowanym Programie przedstawiono system gospodarki odpadami zawierającymi azbest zgodny z obowiązującymi wymogami. Wszystkie odpady zawierające azbest, zostaną usunięte poprzez wyspecjalizowane firmy, a następnie w sposób bezpieczny dla środowiska oraz

zdrowia mieszkańców zabezpieczone (zgodnie z wytycznymi), a następnie przetransportowane oraz poddane unieszkodliwianiu w specjalnie do tego celu przygotowanych kwaterach.

Działania te wpłyną na poprawę stanu gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie miasta. W przypadku braku realizacji założeń Programu stan techniczny pokryć dachowych zawierających azbest ulegnie znacznemu pogorszeniu, włókna azbestowe zaczną być uwalniane do powietrza, wzrośnie zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Ze względu na wysokie koszty demontażu i unieszkodliwiania azbestu może nasilić się zjawisko samodzielnego, niezgodnego z zasadami bezpieczeństwa demontażu pokryć dachowych oraz powstawania „dzikich wysypisk” z tymi odpadami.

W celu zapewnienia założeń Programu i umożliwienia oceny jego skuteczności opracowano system monitoringu realizacji celów w nim zawartych. Szczególnie istotne jest wprowadzenie zamkniętego systemu demontażu, odbioru i unieszkodliwiania azbestu wraz z rzetelną ewidencją uniemożliwiającego nielegalne działania związane z usuwaniem wyrobów azbestowych oraz ich składowaniem w miejscach do tego nieprzeznaczonych, co stanowiłoby zagrożenie zarówno dla środowiska, jak i dla zdrowia ludzi.

---

7. Istniejący stan środowiska oraz problemy jego ochrony z punktu widzenia realizacji Programu z uwzględnieniem skutków braku jego realizacji.

7.1. Różnorodność biologiczna, tereny chronione.

7.1.1. Istniejący stan środowiska.

(wg Programu Ochrony Środowiska dla powiatu pabianickiego)

Położenie administracyjne i geograficzne.

Miasto Pabianice jest gminą miejską położoną w środkowej części województwa łódzkiego, w bezpośredniej bliskości stolicy województwa – Łodzi, na Wysoczyźnie Łaskiej nad rzekami Dobrzyńką i Pabianką. Jest równocześnie największym miastem powiatu pabianickiego, w którego skład wchodzi miasta: Pabianice i Konstantynów Łódzki oraz gminy: Dłutów, Dobroń, Ksawerów, Lutomiersk, Pabianice.

Położone jest 15 km od Łodzi i około 10 km od przyszłego skrzyżowania dwóch najważniejszych autostrad transeuropejskich A1 i A2. Przez miasto przebiega droga krajowa

łącząca Łódź z Wrocławiem. W odległości 10 km od Pabianic znajduje się port lotniczy Lublinek.

Tabela 1. Powierzchnia powiatu pabianickiego w rozbiciu na poszczególne użytki wg danych Powiatowego Ośrodka Geodezji i Kartografii w Pabianicach.

Gmina	Powierzchnia		Użytki rolne	Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny pozostałe (pod wodami, użytki ekologiczne, nieużytki, inne)
	ha	%				
m. Pabianice	3 301 ha		1 728	281	1 205	87
			52,35	8,51	36,50	2,64

Ludność

Pabianice są trzecim pod względem ludności miastem województwa łódzkiego. Na przestrzeni lat 2004 - 2006 na terenie powiatu pabianickiego nastąpił spadek liczby ludności. Mieszkańców ubywa systematycznie w całym okresie z terenu miasta Pabianic.

Tabela 2. Liczba ludności w mieście Pabianice w latach 2004 – 2007 (wg GUS).

Gmina	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007
m. Pabianice	71 313	70 743	70 275	69 842

Tabela 3. Struktura demograficzna mieszkańców Pabianic wg danych GUS z 31 grudnia 2008 r.

Opis	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osób	%	osób	%	osób	%
jednostka						
populacja	69 470	100	37 556	54,06	31 914	45,94
wiek przedprodukcyjny (0–17 lat)	11 078	15,95	5382	7,75	5696	8,2
wiek produkcyjny (18–65 lat)	44 501	64,06	22 139	31,87	22 362	32,19
wiek poprodukcyjny (powyżej 65 lat)	13 891	20	10 035	14,45	3856	5,55

Rzeźba terenu.

Pabianice wchodzą w skład powiatu pabianickiego, który położony jest na obszarze Wysoczyzny Łaskiej. Wysoczyzna Łaska jest zdenudowaną peryglacialnie równiną morenową, położoną na wschód od Kotliny Sieradzkiej, na południe od Kotliny Kolskiej, na zachód od Wzniesień Łódzkich i na północ od kotliny Szczercowskiej, zajmującej powierzchnię około 2330 km². Wysoczyznę rozcinają doliny Grabi, Pichny, Neru i górnej Bzury.

Budowa geologiczna.

Powiat pabianicki położony jest w obrębie Synklionorium Szczecińsko – Łódzko – Miechowskiego zbudowanego z utworów mezozoicznych: wapienno – marglistych oraz kredowych margli, piaskowców i wapieni. Na powierzchni mezozoicznej zalegają fragmentarycznie izolowane płyty osadów trzeciorzędowych, reprezentowanych przez ły, mułki i piaski, które przykrywają utwory czwartorzędowe, o zmiennej miąższości średnio 40 – 70 m. Na dzisiejszą budowę geologiczną powiatu złożyły się różnorodne procesy, głównie sedymentacyjne i tektoniczne, które zachodziły przez wiele milionów lat. W budowie geologicznej środkowej Polski występują trzy serie utworów rozdzielone powierzchniami niezgodności. Są nimi skały mezozoiczne pochodzenia morskiego i jeziornego, utwory trzeciorzędowe oraz osady czwartorzędowe pochodzenia lodowcowego, wodnolodowcowego, rzeczno, limnicznego i eolicznego. Pierwotny układ skał mezozoicznych został zakłócony głównie przez ruchy tektoniczne, co doprowadziło do powstania głównych jednostek tektonicznych obszaru całego województwa łódzkiego. Są to: niecka łódzka, przylegający do niej w części północno wschodniej wał kujawski oraz od południowego zachodu monoklina śląska. Nieckę łódzką wypełniają utwory kredowe o miąższości dochodzącej do 2200 m. Są to piaskowce, piaski, mułowce i iłowce dolnokredowe oraz wapienno-margliste skały górnokredowe. Wał kujawski budują górnourajskie wapienie, wapienie margliste i margle, a miejscami środkowo jurajskie mułowce, wapienie i piaskowce dolomityczne. Występują tu liczne siodła i obniżenia np. siodło sulejowskie gdzie górnourajskie skały węglanowe zostały odsłonięte przez dolinę Pilicy. Drugim ogniwem budowy geologicznej są osady trzeciorzędowe. Występują tu zwykle w postaci izolowanych płytów w miejscach zagłębień utworów mezozoicznych. W procesie formowania obecnego krajobrazu największą rolę odegrał okres

czwartorzędu. Miąższość osadów czwartorzędowych jest silnie zróżnicowana i wynosi od zera do 150 m. Teren środkowej Polski objęty był zlodowaceniami południowopolskimi (Nidy i Sanu) i środkowopolskimi (Odry i Warty). Osady zlodowaceń południowopolskich występują jedynie wyspowo. Natomiast dużą miąższość znaczne rozprzestrzenienie wykazują odrzańskie gliny zwałowe. Łądogłód warciański objął swoimi wpływem Powiat Pabianicki, tworząc urozmaiconą rzeźbę.

Gleby, surowce mineralne.

Pabianice rozciągają się na równinie. Najniższy punkt miasta jest położony nad rzeką Dobrzyńką, przy północnej granicy Pabianic i wynosi 174 m n.p.m. Najwyższy punkt jest zlokalizowany na południe od lasu miejskiego i wynosi 203 m n.p.m.

Pabianice są położone w kredowej niecce łódzkiej, wypełnionej osadami lodowcowymi i aluwialnymi. Na terenie Pabianic i okolic występują gleby bielcowe (klasa V i VI) oraz gleby aluwialne i mułowo-bagiennie klasy IV. W granicach miasta i gminy jest kilka żwirowisk oraz odkrywek gliny zwałowej.

W południowo – wschodniej części miasta Pabianic, w rejonie tzw. Gór Wolskich występuje 5 złóż kruszywa naturalnego (piasku i piasku ze żwirem) przydatnego dla budownictwa i drogownictwa. Złoże „Nowa Wola Zaradzyńska”, o zasobach wg stanu na 31.12.2002 r. 25 tys. ton obecnie jest wyeksploatowane całkowicie, co wynika z przedłożonego Wojewodzie Łódzkiemu ich rozliczenia.

Złoże kruszywa naturalnego (piasku) „Nowa Wola 7” położonego w miejscowości Pabianice jest eksploatowane w sposób ciągły. Zasoby w kat. C1 wg stanu na 31.12.2006 r. wynoszą 631,32 tys. ton.

Leżące na dwóch oddzielonych do siebie działkach złoże „Pabianice Nowowolska II”, posiadało zasoby wg stanu udokumentowania w kat. C1, w ilości łącznej 262,8 tys. ton, przy czym pole A stanowiło 149,7 tys. ton, pole B - 113,1 tys. ton. Złoże posiadało koncesję o okresie ważności do 2008 r., ale z powodu wyeksploatowania złoża została ona wygaszona. Właściciel przedłożył dokumentację rekultywacyjną i przystąpił w 2008r. do prac rekultywacyjnych z wykorzystaniem odpadów pobudowlanych.

Złoże „Pabianice - Nowowolska III” - wydobywanie kruszywa naturalnego (piasku) zlokalizowane jest w Pabianicach przy ulicy Nowowolskiej 89, 91 i 93 w obrębie działek nr ewid. 57, 58 i 59. Powierzchnia złoża wynosi 1,57 ha.

Klimat.

Warunki klimatyczne są kształtowane pod wpływem rzeźby terenu, warunków gruntowo-wodnych, szaty roślinnej, zabudowy, przemysłu itp. Klimat ma w zasadzie cechy klimatu umiarkowanego z pewnymi okresowymi odchyleniami w kierunku klimatu kontynentalnego. Nizinny charakter obszaru umożliwia swobodny przepływ mas powietrza. Średnia roczna temperatura w okresie 1996-2005 wynosiła 8,4°C. Najwyższą średnią temperaturę miesięczną ma lipiec +18°C, najniższą styczeń -1,7°C. Średnia roczna suma opadów w okresie 1996-2005 wynosiła 605 mm, z czego w okresie wegetacyjnym 240 mm. Ilość dni z pokrywą śnieżną nie przekracza 60 dni w roku. Mgły obserwuje się najczęściej na terenach wilgotnych, gdzie notowane są niskie temperatury powietrza, a więc w dolinach i obniżeniach. Ilość dni z mgłą jest stosunkowo duża, w przebiegu rocznym nierównomiernie rozłożona na poszczególne miesiące. Mgły najrzadziej występują w okresie od kwietnia do lipca, najczęściej późną jesienią, z maksimum w listopadzie i zimą. Klimat powiatu cechuje się dość dużą wietrznością. Przeważają wiatry o prędkościach niewielkich w granicach do 4 m/s, przy czym przeważającymi kierunkami wiatrów dla powiatu są wiatry zachodnie, na które przypada około 48% ogólnej sumy wiatrów.

Najmniej licznie reprezentowane są wiatry o kierunkach: północnym i południowo-wschodnim, po około 5%. Średnia prędkość wiatru w roku wynosi 3,6 m/s. Wilgotność względna powietrza waha się od 70 do 90 ‰. Średnie nasłonecznienie w ciągu roku równa się około 4,0 godzin dziennie.

W czerwcu przekracza ono wartość 6 godzin dziennie, w grudniu zaś trwa jedynie godzinę. Średnie zachmurzenie wynosi około 6,5 godzin. Okres wegetacyjny wynosi 200-210 dni.

Hydrografia i hydrogeologia.

Obszar powiatu pabianickiego położony jest w obrębie dorzecza Warty. Przebiega tu dział wodny IV rzędu pomiędzy Nerem a Widawką. Większość terenu powiatu odwadniana jest przez rzekę Ner i jej dopływy, Dobrzynekę, Pabiankę, Gadkę, Łódkę i Jasieniec przepływające

przez gminy: Pabianice, Lutomiernsk, Konstancynów Łódzki, Ksawerów. Gminy Dobroń i Dłutów odwadniane są przez rzekę Grabie i jej dopływy: Pałusznicę, Jesionkę i Małą Widawkę.

Zagrożenie zanieczyszczenia wód istnieje w dolinach rzecznych prowadzących jeszcze znaczną ilość ścieków przemysłowych i komunalnych (Ner, Łódka, Dobrzyńska, Pabianka). Zagrożenie istnieje w czasie zalewania terenów dolinnych (zalewowych), podczas powodzi wskutek infiltrowania zanieczyszczonych wód powodziowych do gruntu. Zanieczyszczenia mogą rozprzestrzeniać się wzdłuż dolin rzecznych, dlatego też w tym rejonie nie należy wykonywać ujęć wodnych. Zagrożenie zanieczyszczenia wód czwartorzędowych może występować również w przypadku dzikich podłączeń odpływów ścieków bytowych lub przemysłowych do sieci drenarskiej oraz jej częściowego zniszczenia (przerwanie ciągów drenarskich, zbieraczy, zniszczenie rowów melioracyjnych).

Szata roślinna.

Na terenie powiatu pabianickiego znajduje się 10661,2 ha lasów państwowych oraz 2 512,8 ha lasów prywatnych. Lasy położone są w VI Krainie Małopolskiej, w środkowej części dzielnicy 1 Sieradzko-Opoczyńskiej, w mezoregionie Sieradzko-Łódzkim. Teren mezoregionu znajduje się w naturalnym zasięgu występowania głównych lasotwórczych gatunków drzew: sosny pospolitej, świerka pospolitego, jodły pospolitej i buka zwyczajnego. Obszary leśne stanowią rozległe równiny peryglacialne z rozszanymi wyspowo obszarami wydmowymi. Rozpiętość wzniesień ponad poziom morza wynosi 130-280m.

Lesistość, a więc stosunek powierzchni zajmowanej przez lasy do powierzchni ogólnej wynosi 26,72%. Przez teren powiatu przebiega północna granica naturalnego występowania jodły i buka w Europie. Wyróżniono 12 typów siedliskowych w lasach państwowych i 6 typów siedliskowych w lasach prywatnych. W lasach państwowych największą powierzchnię (87,11 %) zajmują siedliska boru świeżego, boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i lasu świeżego.

Formy ochrony przyrody.

Na terenie miasta Pabianice istnieje kilkanaście cennych okazów drzewostanu różnorodnych rodzajów i gatunków. Jako pomniki przyrody ustanowione zostały drzewa zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 4. Pomniki przyrody na terenie Miasta Pabianice (<http://bip.lodz.rdos.gov.pl>)

Lp	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wys. 1,3 m (cm)	Wys. (m)	Gmina	Miejscowość
1	Klon zwyczajny	1990-01-10	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 10 stycznia 1990 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 3, poz. 24	Klon zwyczajny	258	15 m (korona 10 m)	Miasto Pabianice	Pabianice
2	Dąb szypułkowy	1990-01-10	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 10 stycznia 1990 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 3, poz. 24	Dąb szypułkowy	280	18 m (korona 12 m)	Miasto Pabianice	Pabianice
3	Lipa drobnolistna	1990-01-10	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 10 stycznia 1990 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 3, poz. 24	Lipa drobnolistna	354	30 m (korona 15 m)	Miasto Pabianice	Pabianice
4	Modrzew	1990-01-10	Zarządzenie Nr 8/90 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 10 stycznia 1990 r. Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 3, poz. 24	Modrzew	228	15 m (korona 8 m)	Miasto Pabianice	Pabianice
5	Lipa drobnolistna	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Lipa drobnolistna	280	20 m	Miasto Pabianice	Pabianice
6	Lipa drobnolistna	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Lipa drobnolistna	250	20m	Miasto Pabianice	Pabianice
7	Modrzew europejski	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Modrzew europejski	230	15m	Miasto Pabianice	Pabianice
8	Wierzba biała	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Wierzba biała	330	16m	Miasto Pabianice	Pabianice
9	Wierzba biała	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Wierzba biała	445	16 m	Miasto Pabianice	Pabianice
10	Wierzba biała	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Wierzba biała	440	18m	Miasto Pabianice	Pabianice

11	Wierzba biała	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Wierzba biała	325	16m	Miasto Pabianice	Pabianice
12	Jesion wyniosły	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Jesion wyniosły	320	16m	Miasto Pabianice	Pabianice
13	Olcha czarna	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Olcha czarna	290	20m	Miasto Pabianice	Pabianice
14	Kasztanowiec zwyczajny	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Kasztanowiec zwyczajny	335	20m	Miasto Pabianice	Pabianice
15	Platan	1993-11-12	Rozporządzenie Nr 10/93 Wojewody Łódzkiego z dnia 12 listopada 1993 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody na terenie województwa łódzkiego za pomniki przyrody i ochrony tych pomników	Platan	240	21m	Miasto Pabianice	Pabianice
16	Szpaler 47 Dębów szypułkowych	2005-09-28	Uchwała Nr LI/458/05 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 28 września 2005 r.	Szpaler 47 dębów szypułkowych	166-304	18-25 m	Miasto Pabianice	Pabianice
17	Aleja dębowa - 64 drzew z czego 52 szt. - dąb szypułkowy, 12 szt. - dąb błotny	2006-12-27	Uchwała Nr IV/36/06 Rady Miejskiej w Pabianicach z dnia 27 grudnia 2006 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody	Aleja dębowa - 64 drzew z czego 52 szt. - dąb szypułkowy, 12 szt. - dąb błotny	145-270		Miasto Pabianice	Pabianice

Infrastruktura drogowa.

Przez Pabianice przebiegają drogi krajowe oraz droga wojewódzka:

- droga krajowa nr 71 relacji Stryków – Zgierz – Pabianice – Rzgów,
- droga krajowa nr 14 relacji (Wrocław) – Walichnowy – Żłoczew/(Wieluń) – Sieradz – Pabianice – Łódź – Łowicz,
- droga wojewódzka nr 485 relacji Bełchatów – Wadlew – Pabianice.

Wedle rządowych planów ogłoszonych 5 lutego 2008 Pabianice znajdują się na trasie planowanej drogi szybkiego ruchu S8. Natomiast planowana obwodnica Pabianic od strony północnej będzie nosić symbol S14 (Decyzja Nr 20/2005 o ustaleniu lokalizacji drogi krajowej).

Miasto położone jest również przy jednym z głównych szlaków komunikacji kolejowej: linia kolejowa przebiegająca przez miasto wraz z licznymi bocznkami do rozładunku towarów daje możliwość dotarcia do Poznania, Gdyni i wielu innych miast w Polsce. Na obrzeżach Łodzi, w odległości niespełna 10 km od Pabianic funkcjonuje Port Lotniczy Łódź im. Władysława Reymonta.

Dogodna lokalizacja w centrum Polski obok sieci autostrad, dróg ekspresowych i lotniska, ma znaczenie strategiczne dla firm chcących prowadzić interesy w centralnej Polsce. Bliskość ważnych szlaków komunikacyjnych stwarza doskonałe warunki dla rozwoju przemysłu, handlu i usług.

Zaopatrzenie w wodę.

Na przestrzeni lat 1908 do 2007 r. włącznie odwiercono ogółem 488 studni, w tym większość odwierconych i zarejestrowanych w Banku Hydro wykonana została w latach powojennych tj. po 1945r., w latach 2003-2007r. przybyło 21 studni. W poszczególnych gminach odwiercono:

1. miasto Konstantynów Łódzki – 123 studni, w tym 92 w utworach czwartorzędowych i 31 w utworach kredowych,
2. gmina Lutomiersk – 45 studnie, w tym 16 w utworach czwartorzędowych, 28 w utworach kredowych i 1 w utworach jurajskich,
3. gmina Ksawerów – 61 studnie, w tym 52 w utworach czwartorzędowych, 1 w utworach trzeciorzędowych i 7 w utworach kredowych,
4. miasto Pabianice - 141 studni, w tym 74 w utworach czwartorzędowych i 67 w utworach kredowych,
5. gmina Pabianice - 51 studni, w tym 28 w utworach czwartorzędowych, 1 w utworach trzeciorzędowych i 23 w utworach kredowych,
6. gmina Dobroń - 37 studnie, w tym 10 w utworach czwartorzędowych i 27 w utworach kredowych,
7. gmina Dłutów – 30 studni, w tym 22 w utworach czwartorzędowych i 8 w utworach kredowych.

Pobierane (eksploatowane) wody w granicach Powiatu Pabianickiego charakteryzują się dość dobrą jakością i mogą być wykorzystywane do celów pitnych i gospodarczych. Wśród parametrów chemicznych, wpływających na jakość wody, zasadnicze znaczenie zarówno wśród wód czwartorzędowych jak i kredowych ma występowanie żelaza i manganu, których zawartość jest silnie zróżnicowana i najczęściej przekracza normy dla wód pitnych dochodząc do ok. 3,0-4,0 mg Fe/l oraz do ok.0,5 mg Mn/l.

Gmina	Liczba mieszkańców		% udziału korzystających z sieci wodociągowej		Ilość przyłączy wodociągowych szt.		Dł. sieci wodociągowej [km]		Ilość wydobytej wody m ³ /a		Lokalizacja ujęć
	2003	2007			2003	2007	2003	2007	2003	2007	
m. Pabianice	74896	69842	>90	98,2	5234	5704	145,2	149,5	5048300	3513900	Jutrzkowice Hermanów, Chechło-Dobroń

Kanalizacja sanitarna i deszczowa.

Na terenie powiatu pabianickiego ścieki odprowadzane są po oczyszczeniu mechanicznym lub mechaniczno biologicznym. Ścieki komunalne z Pabianic, Ksawerowa i Konstantynowa Łódzkiego odprowadzane są do Grupowej Oczyszczalni Ścieków w Łodzi.

Możliwości wystąpienia poważnych awarii

Zagrożenia dla środowiska naturalnego mogą stanowić również awarie lub katastrofy. Ochrona środowiska przed poważną awarią, oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. Podmiot prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii lub dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych jest zobowiązany do ochrony środowiska przed awariami.

Największe zagrożenie pożarowo-wybuchowe na terenie powiatu stanowią stacje paliw płynnych (ON, E-94, E-95, E-98, olej opałowy, gaz propan-butan), a także transporty tych paliw dokonywane po drogach lokalnych oraz wyeksploatowana sieć gazowa w tym 10 stacji gazowych.

Transport drogowy jest całkowicie przypadkowy, przez co wymyka się spod kontroli i dozoru służb powołanych do egzekwowania warunków bezpieczeństwa przewozu materiałów

niebezpiecznych. Newralgicznymi miejscami są skrzyżowania dróg z linią tramwajową i przejazdy kolejowe.

Zagrożenia pożarowe miasta Pabianice i Konstantynowa Łódzkiego wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.) w lokalnych zakładach pracy.

Przy występowaniu suszy może wystąpić zagrożenie pożarowe na terenach leśnych na całym obszarze powiatu pabianickiego (dane: Program Ochrony Środowiska Powiatu Pabianickiego).

Dla zwiększenia nadzoru przestrzegania przepisów w zakresie drogowego przewozu materiałów niebezpiecznych prowadzone są akcje kontroli tych przewozów koordynowane przez policję, przy udziale Inspekcji Transportu Drogowego.

Pola elektromagnetyczne.

Promieniowanie elektromagnetyczne (tzw. niejonizujące) uważa się obecnie za jedno z poważniejszych zanieczyszczeń środowiska.

Intensywny rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też powiększenie się poziomu obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Dotychczasowy wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększył istotnie zagrożenia dla środowiska i ludności. Zgodnie z przeprowadzonymi przez WIOŚ badaniami na terenach zabudowanych Łodzi, Zgierza i Pabianic (Stary Rynek) w żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM. Poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Jednostki terenowe Łódzkiego Zakładu Energetycznego Dystrybucja Sp. z o.o. mieszczące się na terenie miasta Pabianice:

1. Rejon Pabianice, Pabianice, ul. Piłsudskiego 19,
3. GPZ Pabianice, Pabianice – 220/110/15 kV
4. RPZ Maślana, Pabianice, - 110/15 kV
5. RPZ Polfa Pabianice, - 110/6 kV
6. RPZ PZPB Pabianice, Pabianice, - 110/15/6kV

7.2. Potencjalne zmiany środowiska na skutek realizacji zapisów opracowanego dokumentu.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest opracowaniem wspomagającym „Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” i uwzględnia tylko niektóre zagadnienia dotyczące jakości środowiska i jego ochrony na terenie miasta. Pełna analiza stanu środowiska przedstawiona jest w obowiązujących dokumentach poświęconych planom rozwoju miasta i powiatu. Głównym celem Prognozy nie jest prezentacja zagadnień środowiskowych tylko wskazanie zagrożeń, jakie mogą wystąpić w wyniku braku realizacji opracowanego „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”.

W powiecie pabianickim decydujący udział w ogólnym bilansie wyrobów zawierających azbest mają płyty azbestowo-cementowe, powszechnie wykorzystywane w budownictwie mieszkaniowym w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego wieku. Część z nich wykorzystywano jako pokrycia dachowe w budownictwie jednorodzinnym, ale znacząca część była stosowana przede wszystkim w postaci płaskich płyt elewacyjnych, jako materiały wykończeniowe bloków mieszkalnych (ponad 1/2 ogólnej ilości wykorzystanych płyt).

Na terenie miasta Pabianice wymiany wymagają przeważnie pojedyncze dachy kryte eternitem oraz eternit wbudowany w elewacje bloków mieszkaniowych..

Większość dachów na budynkach jednorodzinnych i gospodarczych pokrytych eternitem jest w stanie surowym, niepoddawany konserwacji. Z rozpoznania przeprowadzonego podczas inwentaryzacji w 2010 roku wynika, że ok. 0,45% pokryć dachowych można zaliczyć do III stopnia pilności usunięcia, natomiast ok. 68,78% to pokrycia kwalifikujące się

do II stopnia pilności (podlegające ponownej ocenie w ciągu roku). Około 30,77 % pokryć dachowych zalicza się do I stopnia pilności usunięcia. Ponadto do I stopnia pilności zaliczono materiały w postaci płyt cementowo-azbestowych zdemontowane i składowane na terenie posesji w oczekiwaniu na sfinansowanie utylizacji.

Działania przedstawione w Programie mają charakter dwutorowych działań prewencyjnych, chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem, a mianowicie zapobiegających emisjom poprzez eliminację wytwarzania i odpowiednie składowanie odpadów oraz znacząco ograniczających emisje zanieczyszczeń do środowiska z instalacji poprzez odpowiednie rozwiązania organizacyjne i techniczne.

Działania te można podzielić w sposób przedstawiony w POŚ dla projektu POKza na lata 2009-2032 na:

- działania pozainwestycyjne generujące pośrednie skutki środowiskowe:
  - wprowadzenie zmian legislacyjnych,
  - prowadzenie szkoleń edukacyjno-informacyjnych,
  - organizacja i aktywne korzystanie z elektronicznego systemu monitoringu, prowadzenie badań w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.
- działania pozainwestycyjne generujące lub mogące generować skutki środowiskowe:
  - usuwanie wyrobów zawierających azbest z miejsc użytkowania;
  - transport odpadów zawierających azbest do miejsc unieszkodliwiania;
  - unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest poprzez składowanie lub przetwarzanie (w urządzeniach przewoźnych w procesie nagrzewania energia mikrofalową);
- działania inwestycyjne generujące bezpośrednie skutki środowiskowe:
  - budowa nowych składowisk odpadów zawierających azbest względnie rozbudowa istniejących składowisk odpadów (poprzez realizację nowych kwater przeznaczonych do składowania odpadów azbestowych).

Realizacja Programu spowoduje ograniczone skutki środowiskowe, krótkotrwałe – w momencie demontażu wyrobów azbestowych, przy istotnej poprawie bezpieczeństwa zdrowotnego.

Program przewiduje objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości, zorganizowanym, zbiorczym transportem odpadów, co ograniczy nielegalne pozbywanie się odpadów azbestowych.

Wpłynie również pozytywnie na zmniejszenie emisji spalin do powietrza w wyniku transportu odpadów po zgromadzeniu jednostki transportowej w stosunku do ilości uwalnianej podczas transportu indywidualnego. Uszczelnienie systemu unieszkodliwiania azbestu ograniczy proceder powstawania „dzikich wysypisk”. Fakt ten będzie pozytywnie oddziaływał na jakość wód powierzchniowych, a także sprawi, że zakopywanie odpadów azbestowych w glebie na terenie posesji i poza nimi stanie się nie warte ryzyka w obliczu dobrze zorganizowanego systemu odbioru. Poprawi się czystość otaczającego krajobrazu oraz warunki funkcjonowania form przyrody.

Demontaż azbestu niesie ze sobą zagrożenie dla zdrowia poprzez uwalnianie włókien respirabilnych do atmosfery. Przeprowadzanie prac związanych z demontażem, transportem i unieszkodliwianiem odpadów azbestowych zgodnie z założeniami Programu odbywać się będzie przy obsłudze wyspecjalizowanych firm, posiadających odpowiednie zezwolenie, a zastosowanie odpowiednich technik demontażu ograniczy pylenie azbestu do powietrza.

7.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.

Na terenie miasta Pabianice znajduje się około 90.595 m² (~1236,2 Mg) wyrobów zawierających azbest w postaci płyt cementowo-azbestowych. Większość dachów pokrytych eternitem jest w stanie surowym, niepoddawany konserwacji. Około 0,45% pokryć dachowych można zaliczyć do III stopnia pilności usunięcia, natomiast ok. 68,78% to pokrycia kwalifikujące się do II stopnia pilności (podlegające ponownej ocenie w ciągu roku). Około 30,77 % pokryć dachowych zalicza się do I stopnia pilności usunięcia. Ponadto do I stopnia pilności zaliczono materiały w postaci płyt cementowo-azbestowych zdemontowane i składowane na terenie posesji w oczekiwaniu na sfinansowanie utylizacji.

Z danych zamieszczonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Polski” wynika, iż w województwie łódzkim ilość wyrobów azbestowych w postaci płyt azbestowo-cementowych szacuje się na 1 160 390 Mg. Odnosząc tę wielkość do ilości płyt na terenie miasta Pabianice (1236,20 Mg), procentowy stosunek ilości pokryć dachowych zawierających azbest dla gminy wynosi 0,11%.

W przypadku nie podjęcia działań w zakresie poprawy stanu gospodarki odpadami zawierającymi azbest, stan techniczny pokryć dachowych zawierających azbest ulegnie

znacznemu pogorszeniu. W związku z zakończeniem okresu eksploatacyjnego materiałów zawierających azbest, możliwe jest, iż na skutek uszkodzeń dojdzie do uwalniania włókien azbestowych, w tym włókien respirabilnych szczególnie niebezpiecznych dla zdrowia.

Brak realizacji zapisów programu przyczyni się niewątpliwie do dalszego niekontrolowanego usuwania azbestu na terenie miasta, niezgodnie z wymogami bezpieczeństwa, z narażeniem zdrowia osób wystawionych na emisję włókien azbestowych. Duża część osób usuwających azbest zleca firmom posiadającym stosowne uprawnienia jedynie wywiezienie odpadów, natomiast demontażu dokonuje we własnym zakresie. Takie rozwiązanie stanowi duże zagrożenie dla środowiska, gdyż przy uszkodzeniu materiałów zawierających azbest do środowiska uwalniają się włókna azbestu. Można spodziewać się nasilenia występowania zjawiska porzucania odpadów i zwiększenia ilości „dzikich wysypisk”, co wpłynie na zwiększenie zanieczyszczenia środowiska.

Przewiduje się, że niepodejmowanie działań zmierzających do kontrolowanego procesu unieszkodliwiania odpadów azbestowych, przyczyni się do niedotrzymania założeń określonych w POKZA oraz nie zostaną spełnione w związku z tym wymagania ustawowe.

8. Analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko.

Ze względu na charakter realizacji zadania polegającego na usuwaniu azbestu i wyrobów zawierających azbest, gdzie założeniem jest objęcie działaniami terenu całego miasta, stan środowiska na tym obszarze nie będzie odbiegał od obecnie panujących warunków.

Realizacja Programu spowoduje ograniczone, krótkotrwałe skutki środowiskowe, a znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa zdrowia. Prowadzenie prac demontażowych zgodnie z procedurami wymaganymi prawem i zastosowaniem wymaganych zabezpieczeń nie będzie powodować wzrostu zapylenia włóknami azbestu, w stosunku do stanu obecnego.

Generalnie znaczące oddziaływanie pozytywne dotyczy obszaru całego miasta, stąd diagnoza stanu środowiska obszarów nim objętych zawiera się we wnioskach monitoringu stanu środowiska, w którego zakresie badano: powietrze, wody powierzchniowe i podziemne (rozdział 7).

9. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji Programu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie.

Najistotniejsze problemy dotyczące środowiska wynikają z faktu iż mieszkańcy miasta nie do końca zdają sobie sprawę z powagi zagadnienia jakie stanowią odpady zawierające azbest. Należy podjąć działania mające na celu edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu oraz prawidłowych metod postępowania z tym wyrobem. Informacje dotyczące ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest mogą być niepełne, ze względu, że nie zawsze osoby fizyczne dokonują zgłoszenia zakończenia ich wykorzystywania.

Nie można wyeliminować całkowicie narażenia środowiska na azbest. Powstaje ono na skutek emisji do powietrza włókien azbestu z uszkodzonych wyrobów azbestowych i ich odpadów, a przede wszystkim podczas prowadzonych niewłaściwie procesów usuwania tych wyrobów. Problem stanowią również „dzikie wysypiska” powstające w wyniku chęci taniego pozbycia się odpadów a będące źródłem zanieczyszczenia środowiska naturalnego. W związku z brakiem składowiska odpadów zawierających azbest na terenie miasta i powiatu pabianickiego powstaje konieczność transportu odpadów, czego skutkiem może być występowanie zwiększonego natężenia ruchu kołowego związanego z przewozem tych odpadów do miejsc składowania.

Dobrym rozwiązaniem wydawałoby się stosowanie urządzeń przenośnych do unieszkodliwiania azbestu, jednak w związku z obecnie bardzo wysokimi kosztami takiego procesu nie jest to działanie ekonomicznie uzasadnione.

10. Przewidywane znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko w tym na obszar Natura 2000.

Celem programu jest stworzenie na terenie miasta Pabianice systemu usuwania wyrobów zawierających azbest zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie ochrony zdrowia ludzi i środowiska naturalnego, dzięki któremu zostanie ograniczona możliwość niekorzystnego oddziaływania na środowisko, życie i zdrowie mieszkańców miasta.

Przy założeniu, że prace związane z demontażem, transportem oraz składowaniem będą wykonywane zgodnie z obowiązującym prawem oraz procedurami, nie przewiduje się istotnego wpływu inwestycji na wody i gleby.

Realizacja działań jest zgodna z założeniami określonymi w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” i ma na celu:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Od chwili wprowadzenia w życie założeń programowych nastąpią zmiany stanu środowiska takie jak:

- zmniejszenie zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska oraz zmniejszenie straty w bioróżnorodności poprzez zgodne z wytycznymi postępowanie z wyrobami azbestowymi;
- poprawa jakości gleby i wyglądu krajobrazu poprzez przeciwdziałanie porzucaniu odpadów, ich niewłaściwemu składowaniu;
- poprawa jakości powietrza atmosferycznego;

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.

Skrupulatne spełnianie założeń przedstawionych w Programie powiązane z edukacją mieszkańców na temat szkodliwości azbestu, dotrzymanie poziomów usuwania azbestu w danych przedziałach czasowych spowoduje 100% stopień usunięcia azbestu z terenu miasta do roku 2032.

Na terenie gminy nie zlokalizowano obszarów Natura 2000.

10.1. Pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Z realizacji Programu wynika wiele korzyści, a mianowicie:

- systematyczne zmniejszanie ilości azbestu,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców miasta,
- poprawa wyglądu estetycznego analizowanego obszaru oraz środowiska naturalnego,
- nadzór (poprzez monitoring realizacji Programu) nad właściwym postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- modernizacja obiektów budowlanych – nowe pokrycia dachowe,
- ograniczenie powstawania „dzikich wysypisk”,
- kontrola źródeł powstawania odpadów,
- zastosowanie specjalistycznych zabezpieczeń i zgodnych z wymogami technik usuwania azbestu (ochrona zdrowia ludzi, jakości powietrza).

Założone w niniejszym opracowaniu cele i kierunki działań są spójne z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Realizacja Programu będzie miała wpływ przede wszystkim na zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców miasta Pabianice w zakresie bezpośredniego wykorzystywania wyrobów zawierających azbest, a tym samym ograniczenie jego negatywnego wpływu na środowisko.

Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest nie oddziałuje negatywnie na środowisko, a wręcz przeciwnie zapewni jego znaczną poprawę poprzez zmniejszenie, a następnie całkowite jego wyeliminowanie z terenu miasta.

10.2. Negatywne oddziaływanie na środowisko.

Płyty azbestowo-cementowe są szkodliwe, nawet jako pokrycie dachu, które nie jest, poddawane zabiegom konserwacyjnym. Każda z nich zawiera od 11 do 13% rakotwórczego azbestu. Deszcze prowadzą do wymywania z nich spoiwa cementowego, odsłonięcia włókien azbestu i ich uwalniania do środowiska.

Azbest staje się jednak szczególnie niebezpieczny podczas obróbki mechanicznej - usuwania starych płyt z dachu, a także jeżeli jest uszkodzony. Zwiększające się ryzyko występowania chorób azbestozależnych w ciągu najbliższych lat związane jest z nagromadzeniem przez lata ogromnych ilości materiałów azbestowych i zawierających azbest, w szczególności wyrobów budowlanych znajdujących się w dalszym ciągu w środowisku komunalnym. Wyroby te podlegają z czasem degradacji stanowiąc źródło emisji włókien do środowiska. Należy zwrócić uwagę na praktyczną niezniszczalność raz wprowadzonych włókien do środowiska, które przenoszą się nie tracąc swych właściwości chorobotwórczych. Dlatego demontaż płyt azbestowo-cementowych należy powierzać wyspecjalizowanej firmie.

Nie można niestety wykluczyć prowadzenia prac likwidacyjnych bez wskazywanych w Programie zabezpieczeń – w takich wypadkach zwiększone pylenie włókien azbestu może powodować punktowe (w otoczeniu źródła) zwiększenie stężenia włókien azbestu w powietrzu, również w wyniku pylenia wtórnego z zanieczyszczonej powierzchni ziemi.

11. Propozycje rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją Programu.

Ocenia się, że analizowany „Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” prawidłowo realizuje wymogi związane z gospodarką odpadami oraz uwzględnia potrzebę ochrony środowiska. W trakcie prac nad niniejszą Prognozą nie wyłoniły się żadne szczegółowe propozycje mogące dodatkowo wpłynąć na ochronę środowiska (inne niż te zawarte w analizowanym Programie).

Należy rozważyć możliwość unieszkodliwiania azbestu za pomocą nowych technologii w urządzeniach przewoźnych. Przystępując do realizacji zadań przedstawionych w Programie

zaleca się śledzenie zmieniających się przepisów prawa, które mogą wpływać na realizację poszczególnych zadań.

Realizacja Programu spowoduje ograniczone skutki środowiskowe, przy istotnej poprawie bezpieczeństwa zdrowotnego. Prowadzenie prac demontażowych zgodnie z procedurami wymaganymi prawem i zastosowaniem wymaganych zabezpieczeń nie będzie powodować wzrostu zapylenia włóknami azbestu, w stosunku do stanu obecnego.

Ważnym zagadnieniem są problemy związane z finansowymi możliwościami realizacji działań. Skuteczność realizacji „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” będzie uwarunkowana w głównej mierze efektywnym wykorzystaniem uzyskanych i posiadanych środków finansowych przez Urząd Miasta.

Stwierdza się, iż Program nie oddziałuje negatywnie na środowisko, a wręcz przeciwnie zapewni jego znaczną poprawę poprzez zmniejszenie, a następnie całkowite wyeliminowanie wyrobów zawierających azbest z terenu miasta.

Efektem ekologicznym podejmowanych działań zawartych w Programie będzie usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu miasta. Przyniesie ono pozytywny efekt ekologiczny zarówno dla zdrowia ludzi, jak i stanu środowiska.

Należy podkreślić, że realizacja działań zgodnie z zapisami zawartymi w Programie zapewni wymaganą ochronę przyrody w związku z czym przedstawianie rozwiązań służących zapobieganiu, ograniczaniu i kompensacji ewentualnych negatywnych oddziaływań, nie jest zasadne.

Niniejsza Prognoza stanowi rozszerzenie zapisów opracowanego „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”, dlatego realizacja zadań wynikających z zapisów Programu, powinna uwzględniać również zapisy Prognozy.

12. Rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w Programie.

Warunkiem prawidłowej realizacji zadań dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest zaproponowanych w Programie jest wdrożenie i monitoring zadań określonych w zamieszczonym harmonogramie rzeczowym. Nie ma możliwości przedstawienia rozwiązania

alternatywnego, które zapewniłoby stopniową redukcję wyrobów i odpadów azbestowych aż do ich całkowitej eliminacji.

Należy podkreślić, iż zapisy Programu wynikają z dokumentów wyższego rzędu. Obligatoryjnie należy prowadzić usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu kraju. Dodatkowo w celu wspomagania tego działania już w Programie przewidziano wariant pomocy finansowej, również gwarantującej usprawnienie usuwania wyrobów zawierających azbest.

13. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko Programu.

W trakcie prac nad „Programem usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” korzystano ze wszelkich dostępnych materiałów dotyczących przepisów prawnych postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz na przeprowadzonej inwentaryzacji azbestu na terenie całego miasta. W trakcie opracowywania Prognozy nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość wykonania Prognozy.

Podczas wdrażania działań Programu zakłada się wykorzystanie obecnie znanych i używanych metod, technik, technologii usuwania i składowania azbestu. Program nakreśla szacunkowe koszty usuwania azbestu z terenu miasta oraz harmonogram jego usuwania. Należy rozważyć możliwość unieszkodliwiania azbestu za pomocą nowych technologii w urządzeniach przewoźnych.

14. Oddziaływania transgraniczne związane z realizacją Programu.

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku oraz z ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227

z późn. zm.). Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic państwa, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku.

Miasto Pabianice nie jest położone w obszarze przygranicznym, a realizacja „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” nie spowoduje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

Ocenia się, że realizacja zamierzeń Programu nie będzie wiązała się z transgranicznym oddziaływaniem. Ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny.

15. Metody analizy realizacji skutków Programu.

Zasadnicze znaczenie w monitorowaniu „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” odgrywa sam Urząd Miejski w Pabianicach. Urząd może współpracować z innymi jednostkami, np.: Państwowym Inspektorem Pracy, Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną.

Urząd będzie planował i nadzorował realizację Programu w skali roku, oraz na bieżąco aktualizował, jeśli zaistnieją takie potrzeby. Monitorowane będą środowiskowe skutki przeprowadzania bądź zaniechania przeprowadzania przedsięwzięć.

Podstawowymi wskaźnikami monitorowania Programu będą: ocena ilości zdjętych i unieszkodliwionych materiałów zawierających azbest znajdujących się na obiektach budowlanych oraz wzrost poziomu świadomości społecznej w zakresie problematyki związanej z azbestem.

Prowadzenie monitoringu pozwoli na dokładną ocenę efektywności realizacji Programu, będąc jednocześnie dobrym punktem wyjścia do analizy i opracowania corocznego sprawozdania z jego realizacji. Monitorowane będą również środowiskowe skutki usuwania azbestu jak również jego zaniechania.

Zaproponowane w Programie wskaźniki monitorowania są wystarczające i nie wymagają rozszerzeń.

Analizie poddano aktualny i prognozowany stan gospodarki odpadami i ochrony środowiska na terenie miasta Pabianice oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Wnioski z tej analizy odniesiono do stanu środowiska w mieście i przeanalizowano możliwe skutki realizacji Planu. W *Prognozie oceny oddziaływania na środowisko* przeanalizowano uwzględnienie w Programie strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach.

16. Aktualizacja i modyfikacja Programu.

Realizacja Programu jest procesem długofalowym w związku, z czym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych **nie rzadziej niż raz na 4 lata.**

17. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”, została opracowana zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska”, a także ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn zm.) i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze regionu.

Zakres merytoryczny Prognozy wynika z art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2008 Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Celem Prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań skutków wykonania „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” na środowisko i stwierdzenie, czy realizacja proponowanych zadań sprzyjać będzie ochronie środowiska i czy nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

„Program usuwania azbestu i wyrobów azbestowych z terenu Miasta Pabianice” ma na celu przede wszystkim doprowadzenie do całkowitej eliminacji wyrobów zawierających azbest

z terenu Pabianic do roku 2032. Ponadto dąży do wyznaczenie prawidłowych praktyk w zakresie usuwania i unieszkodliwiania tych wyrobów.

Na terenie powiatu realizowane są działania zmierzające do usunięcia wyrobów zawierających azbest. Przewiduje się następujące wytyczne do dalszej realizacji:

- w miarę możliwości finansowych, należy dążyć, aby usuwanie azbestu realizowane z PFOŚiGW było rozszerzany w kolejnych latach z udziałem środków finansowych pochodzących również z innych źródeł wskazanych w Programie,
- przyjęty system dofinansowania jest właściwy, a ewentualne zmiany powinny wynikać ze zmieniających się uwarunkowań,
- przy okazji naboru wniosków o dofinansowanie usuwania azbestu należy prowadzić kampanię informacyjno-edukacyjną o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i konieczności bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest.

Nadrzędnymi zadaniami Programu są:

- stworzenie bazy danych dot. azbestu w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację ,
- przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w zakresie postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz zapoznanie mieszkańców miasta z procedurami obowiązującymi podczas usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest,
- edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia,
- propagowanie prawidłowych postaw w postępowaniu z wyrobami azbestowymi,
- usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów będących własnością osób fizycznych, podmiotów gospodarczych i Urzędu Miasta,
- określenie możliwych źródeł finansowania zadań usuwania azbestu,
- nakreślenie możliwości pozyskiwania środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu,
- utworzenie systemu pomocy finansowej dla mieszkańców miasta oraz pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację Programu,
- monitoring realizacji Programu,
- okresowe raportowanie działań władzom samorządowym i mieszkańcom,
- okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Rozważono problemy związane z gospodarką odpadami zawierającymi azbest i przeanalizowano aktualny stan środowiska, a także zaproponowane cele i działania, które mają służyć jego poprawie. W niniejszym opracowaniu przeanalizowano wpływ wskazanych do realizacji w Programie zadań i określono, czy oddziaływanie to może mieć kierunek negatywny lub pozytywny na poszczególne elementy środowiska.

Realizacja żadnego z proponowanych działań nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Stwierdzono, iż nie występują potencjalnie szkodliwe skutki środowiskowe wynikające z realizacji Programu. Potencjalne negatywne krótkoterminowe oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska mogą być związane z niewłaściwym, niezgodnym z Programem i obowiązującymi przepisami, usuwaniem azbestu oraz jego nielegalnym składowaniem.

Podsumowując, przeprowadzona analiza i ocena przedsięwzięć „Programu usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice” dowodzi, że ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska i stanu zdrowia mieszkańców miasta.

Ponieważ proponowane przedsięwzięcia mają w efekcie pozytywny wpływ na środowisko proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia.

Program zawiera postanowienia służące realizacji celów i wymogów określonych w przepisach prawa – w obecnym stanie prawnym nie ma możliwości odstąpienia od ich realizacji. Z uwagi na zamierzone cele i bezpośrednią realizację wymogów środowiska w zakresie gospodarki odpadami analizowany Program należy postrzegać jako generalnie przyjazny środowisku oraz realizujący cele i wymogi polityk i strategii krajowych oraz międzynarodowych w zakresie jego ochrony.

Usuwanie azbestu zgodnie z zapisami Programu stanowi proces długofalowy w związku, z czym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych nie rzadziej niż raz na 4 lata.

18. Literatura.

1. Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016.
2. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2011.
3. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski.
4. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.
5. Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013.
6. Program Ochrony Środowiska dla powiatu pabianickiego.
7. Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Łódzkiego na lata 2008-2011.
8. Prognoza oddziaływania na środowisko projektu PGOWŁ2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015.
9. Program ochrony środowiska powiatu pabianickiego na lata 2008-2011 wraz z perspektywą na lata 2012-2015 - Biuro Projektów Ochrony Środowiska ATMO-ex.
10. Plan Gospodarki Odpadami dla powiatu pabianickiego na lata 2008-2011 wraz z perspektywą na lata 2012-2015 - Biuro Projektów Ochrony Środowiska ATMO-ex.
11. Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla powiatu pabianickiego na lata 2008-2011 wraz z perspektywą na lata 2012-2015 - Biuro Projektów Ochrony Środowiska ATMO-ex.
12. „Program usuwania azbestu oraz odpadów zawierających azbest z terenu Miasta Pabianice”.
13. „Azbest. Praktyka bezpiecznego użytkowania, usuwania i składowania” Fundacja Łódzkie Bez Azbestu Łódź 2005 r.
14. Realizacja „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” w praktyce – raport.
15. www.bazaazbestowa.pl
16. www.rdoś.pl